

Aan

MVWS

Deadline: 01-09-2025

Ontworpen door

nota

(ter beslissing) Aanbieding reflectie RIVM op oversterftemodel naar aanleiding van motie De Korte (NSC)

Datum Document

24 juli 2025

Kenmerk

4164541-1085780-IZB

Bijlage(n)

1

1. Aanleiding

Op 1 april jl. is een motie van het lid De Korte (NSC) aangenomen die de regering oproept het RIVM te vragen te reflecteren op zijn rekenmodel voor oversterfte - waarin voorgaande jaren met oversterfte worden meegenomen- en het RIVM te vragen uit te leggen op welke manier oversterfte in een eventueel ander rekenmodel zichtbaar kan blijven als in voorgaande jaren sprake is van oversterfte. Met bijgaande brief stuurt deze door het RIVM opgestelde reflectie naar de Tweede Kamer en doet u deze motie af.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om de aanbiedingsbrief en reflectie naar de Tweede Kamer te versturen.

3. Kernpunten

- Oversterfte is de situatie waarin tijdelijk meer mensen sterven dan was verwacht.
- Aanleiding voor de motie is kritiek op het door het RIVM gebruikte model om de verwachte sterfte (en daarmee dus ook oversterfte) te berekenen. Om de verwachte sterfte te berekenen baseert het RIVM zich op de sterftepatronen van de vijf voorgaande jaren. Aangezien hier dus ook de coronajaren (waarin veel oversterfte voorkwam) toe behoren wordt door critici gesteld dat de berekende te verwachten sterfte te hoog zou zijn, waardoor oversterfte niet door het huidige model zou worden gedetecteerd. Daarom werd gevraagd te reflecteren op het model.
- Het RIVM geeft in de reflectie aan dat oversterfte wordt berekend aan de hand van een model waaraan keuzes ten grondslag liggen. Modeluitkomsten zijn

altijd het resultaat van onderliggende aannames en keuzes, waardoor er geen gouden standaard is. Eén van die keuzes van het RIVM is te corrigeren voor sterftepieken in het verleden. De veronderstelling dat eerdere oversterfte zonder correctie zou worden meegenomen, is daarmee onjuist.

- Het huidige oversterftemodel heeft volgens het RIVM meerdere sterke punten. Zo is het eenvoudig uitlegbaar, operationeel efficiënt en historisch consistent, wat de vergelijkbaarheid over langere tijd ten goede komt. Daarnaast past het model zich aan aan structurele verschuivingen in sterftepatronen door gebruik te maken van recente referentiedata, waarbij weken met pieksterfte dus expliciet zijn uitgesloten.
- Tegelijkertijd onderkent het RIVM het belang van periodieke reflectie en verfijning van de methodologie. Daarom hebben het RIVM en het internationale onderzoek consortium EUROMOMO reeds trajecten in gang gezet gericht op het ontwikkelen en toetsen van alternatieve of aanvullende modellen.
- Het ministerie van VWS wordt op de hoogte gehouden van de uitkomsten van deze trajecten.
- Het RIVM benadrukt ten slotte dat de oversterftemonitor niet de enige indicator is om sterfte te duiden. Andere indicatoren zoals de geschatte levensverwachting, leeftijdsspecifieke sterftekansen en doodsoorzaken bieden belangrijke context bij de retrospectieve interpretatie van (over)sterfte.

4. Toelichting

a. Draagvlak politiek

Deze motie werd ingediend door het lid De Korte (NSC) en gesteund door SP, DENK, Volt, NSC, ChristenUnie, SGP, CDA, BBB, JA21, FVD en PVV.

Naar aanleiding van deze motie hebben twee auteurs een rapport genaamd "*van verwachtingen naar Normsterfte*" naar de Kamer gestuurd waarin zij een alternatief oversterftemodel presenteren waarin niet wordt uitgegaan van de te verwachten sterfte, maar of de geobserveerde sterfte als normaal moet worden beschouwd. De commissie van VWS vroeg uw ambtsvoorganger om een reactie hierop. Uw ambtsvoorganger gaf aan dat het ministerie van VWS dit rapport naar het RIVM heeft gestuurd zodat zij dit bij deze reflectie kon betrekken. Het RIVM geeft in deze reflectie aan dat de oversterftemonitor niet is opgezet als normatief instrument, maar als signalerings- en analysetool voor acute verheffingen en dus niet als doel heeft om langdurige trends in (over)sterfte te monitoren.

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

Voor de oorzaken van de oversterfte is maatschappelijke belangstelling. Op sociale media is een (kleine) groep mensen zeer actief rondom met dit onderwerp en wordt regelmatig – onterecht – de relatie tussen Covid-19-vaccinaties en oversterfte gelegd en/of wordt het kabinet verweten de oversterfte niet (goed genoeg) te onderzoeken.

c. Arbeidsmarkteffecten zorg- en welzijnsveld

N.v.t.

d. Gevolgen administratieve lasten

N.v.t.

e. Financiële en personele gevolgen VWS en uitvoeringsorganisaties

N.v.t.

f. Juridische aspecten haalbaarheid

N.v.t.

g. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

De reflectie is opgesteld door het RIVM op verzoek van het ministerie van VWS (directie IZB).

h. Toezeggingen

N.v.t.

i. Fraudetoets

N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

a. Motivering

Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.